

Parlamentaarsed uudised

Kadri Toompark (RiTo 2), Eesti Rahvusraamatukogu

Sissejuhatuseks

Käesoleva ülevaate eesmärgiks on pakkuda teavet teistes parlamentides toimuvast, millel oleks Riigikogu seisukohalt uudise kaalu. Valik on keskendunud eelkõige Euroopa Liidu ja NATOga seotud riikidele. Materjalidest on kasutatud valdavalt internetiallikaid: Euroopa Liidu liikmesriikide, NATO liikmesriikide ning nende kandidaatriikide parlamentide kodulehekülgi, parlamendiuudiseid pakkuvaid Internetilehekülgi, uudisteagentuure BNS ja Reuters ning andmebaase EBSCO ja FirstSearchProcite. Kajastatud on jooksva aasta uudiseid. Pakutav on valikuline, samuti on paljude parlamentide koduleheküljed vaid kohalikus keeles või käsitlevad ainult seadusloomeprotsesse.

Valikust on välja jäänud lähinaabrid Läti, Leedu ning Venemaa, kuna sündmusi nende maade esinduskogudes kajastatakse eesti pressis piisava põhjalikkusega.

Bulgaaria

Bulgaaria parlament võttis märtsi lõpus vastu seaduse, mis kuulutab 1944.–1989. aastani kehtinud kommunistliku režiimi, kommunistliku partei ja viimase õigusjärglase Sotsialistliku Partei seadusvastaseks ning tühistab kommunistide tehtud kuritegude aegumise.

<http://www.postimees.ee/leht/00/03/31/valised.htm#kaheksas>

Iiri

Märtsi lõpus ilmus Iirimaa esimene CD-ROM, mille abil kasutajal on võimalus saada ülevaade parlamendikomisjoni pädevusest ja aruandluskohustusest. Parlamendikomisjon on 14 kuu jooksul käsitlenud hoiuste intressilt kinnipeetavast maksust (D.I.R.T.) kõrvalehoidmise küsimust. CD-ROMile on talletatud aruanne uurimise käigust, mis kajastab tehtud tööd, sealhulgas avalikke istungeid. Lisatud on kõik käsitletud dokumendid, esitatud seisukohad ja stenogrammid.

<http://www.irlgov.ie/oireachtas/frame.htm>

Kuveit

Kuveidi parlament otsustas veebruari alguses kehtetuks kuulutada 1999. aasta lõpus vastu võetud valitseva emiiri dekreedid, mis andis naistele valimis- ja kandideerimisõiguse. Kuveidi parlament on 50-liikmeline ning koosneb eranditult meestest.

<http://www.postimees.ee/leht/00/02/03/valised.htm#teine>

Prantsusmaa

Prantsuse parlament kiitis juuni alguses heaks seaduste paketi, mis meediaväljaannete hinnangul piirab oluliselt ajakirjandusvabadust.

<http://www.postimees.ee/leht/00/06/01/valised.htm#viies>

Rootsi

Esmakordselt algatas Rootsi Riksdagi infoosakond pilootprojekti, mille raames tõlgiti lõigud "Sissejuhataksest ühiskonnaõpetusse" (*Samhällsguiden*) viipekeelde. Materjal hõlmab eelkõige puuetega töövõtjate õigusi. Testimiseks väljapakutavad lõigud asuvad aadressil:

<http://www.sverigedirekt.riksdagen.se/sg/default.htm>

<http://www.riksdagen.se/debatt/9900/pressmed/teckensprak.htm>

Saksamaa

Saksa Bundestagi uudiseid on alates juuni keskelt võimalik igal kodanikul lasta saata oma isiklikule e-mailile, registreerides ennast meililisti liikmeks.

<http://www.bundestag.de/interakt/mailing/hibmail.htm>

Saksa ja Prantsuse parlamentide vahelise koostöö raames tutvub igal aastal viis saksa ja prantsuse noorteadlast praktikumi käigus mõlema riigi parlamentide tööga. Kokku on nimetatud kuuekuulise koolituse alates 1989. aastast läbinud juba üle 110 noore teadlase.

http://www.bundestag.de/aktuell/presse/pz_00/pz_000510.htm

Sloveenia

Sloveenia parlament andis mai keskel välja oma esimese CD-ROMi, millele on talletatud "Infoühiskond kui väljakutse Sloveeniale" avaliku arutelu materjalid.

<http://www.sigov.si/dz/en/aktualno/dogodki/dogodki.html>

Soome

Soome uus põhiseadus jõustus 1. märtsil. Uus seadus asendab nelja vana põhiseaduslikku õigusakti: riigikorraseadust, parlamendi kodukorra seadust, ministri vastutusala seadust ja riigikohtu seadust. Uue põhiseaduse tähtsaim osa on parlamendi töökorda puudutav. Seadusi on nüüd võimalik vastu võtta ka peale kahte täiskogu arutelu. Uus põhiseadus annab parlamendile lisaks senisele seadusandlikule poolele laiemad volitused rahvusvahelistes asjades. Parlament peab lihthälteenamusega kinnitama peaministri kandidaadi.

Uue põhiseaduse tekst koos kommenteeriva brošüüri saadeti veebruari- ja märtsikuu jooksul igasse kodusse. Justiitsministeerium on kujundanud eraldi kodulehekülje, kust on

võimalik kolmes keeles lugeda nii põhiseaduse teksti kui ka kommentaare. Hetkel on kättesaadavad uue põhiseaduse teksti tõlked inglise, saksa, prantsuse ning hispaania keelde, venekeelne variant on valmimisjärgus.

<http://www.eduskunta.fi/fakta/opas/tiedotus/perustlaki.htm>

<http://www.om.fi/perustuslaki/index.htm>

Koos uue põhiseadusega jõustus Soomes

1. märtsil uus parlamendi töökorrasedus, eelmine võeti vastu 1927. a. Uus seadus muudab parlamendi töö efektiivsemaks ja sellega loodetakse kiirendada seaduseelnõude menetlemist. Näiteks kui president jätab seaduse välja kuulutamata, läheb see kohe tagasi parlamendi menetlusse, varem sai sellist eelnõu uuesti arutada alles parlamendi järgmine koosseis. Seadus võimaldab korraliste arutelude sees kasutada ka kiirväitlusvoore, kus sõnavõtted kestavad paar minutit. Parlamendiliikmel on suurem õigus saada ametiisikutelt tööalaselt vajalikku informatsiooni, mis ei kuulu riigisaladuse valdkonda. Sellega püütakse vähendada viimastel aastatel juba tuhande piiri ületanud kirjalike küsimuste hulka.

<http://www.eduskunta.fi/fakta/opas/tiedotus/perustlaki.htm>

Soome parlament kiitis heaks parlamendiliikmete ametipalga seaduse muutmise. Uus seadus näeb ette, et parlamendiliikmete palku hakkab määrama valitav kolmeliikmeline palgatoimkond, kuhu ei kuulu parlamendiliikmed. Palgatoimkonna otsuseid võib parlamendi kantselei kas heaks kiita või tagasi lükata. Esinduskulude maksustatav osa on arvestatud palga sisse, nii ei suurene pension. Seadus hakkab kehtima alates 15. juunist.

<http://www.eduskunta.fi/fakta/opas/tiedotus/tytied5.htm>

Soome parlament asutab maakonnaraamatukogudesse iseteenindavad infopunktid. Neli esimest infopunkti avati 29. mail. See võimaldab tavakodanikul jälgida parlamendi tööd reaalselt. Infopunktide avamine on üks osa 1999. aastal välja töötatud parlamendi infostrategiast, mis seab esiplaanile parlamendi avatuse.

<http://www.eduskunta.fi/fakta/opas/tiedotus/tytied8.htm>

Parlamentidevahelisel rahvusvahelisel jalgpalliturniiril saavutas Soome esikoha. Juba 28. korda toimuv võistlus leidis aset juuni alguses Soomes Hämeenlinnas ning lisaks Soome meeskonnale osalesid Austria, Saksamaa ja Šveitsi meeskonnad.

<http://www.eduskunta.fi/fakta/opas/tiedotus/tytied.htm>

Suurbritannia

Suurbritannias pea aasta jagu arutlusel olnud Ülemkoja reformimine vormistati veebruaris kirjalikuks aruandeks. Lord Wakehami juhitud Ülemkoja Reformimise Kuninglik Komisjon tuli välja ettepanekutega vähendada Ülemkoja liikmete arvu 1294-lt 559le, muuta enamik

Ülemkoja liikmete kohti määratavateks, vabastada peaminister kohustusest määrata ametisse peere (see jääks vastava komisjoni ülesandeks), regioonide proportsionaalse esindatuse tagamiseks valida 12–35% peere, peeride ametiajaks määrata 15 aastat (võimalik on taasvalimine), võimaldada praeguste eluaegsete peeride pensionileminek.

Raport kutsus esile vastakaid arvamusi. Konservatiivid näinuks suuremat protsenti valitavaid peere, liberaaldemokraatide meelest peaks Ülemkoda tervikuna olema valitav ning nende arvates on ettepanekute näol tegemist “omameeste mänguga” ja ettepanekud ei anna tunnistust soovist moderniseerida Ülemkoda.

The Parliamentary Monitor (2000) February, p 7, vt ka

<http://www.sir-george.young.org.uk/News/news332.htm>

Eelmisel aastal täitus šotlastel pea kolme sajandi vanune unistus: loodi 139 parlamendisaadikust koosnev Šoti parlament. Siiski on parlamendi aastane eksistents toonud rohkem pettumusi kui kordaminekuid. Uue parlamendi tööd hinnatakse ebaprofessionaalseks. Läbiviidud küsitluse kohaselt arvab 2/3 šotlastest, et parlament on aastaga saavutanud vähe. Rahvale tundub, et rahvasaadikud on eelkõige keskendunud uue parlamendihoone ehitamisele ning ametihüvede määramisele, mitte seadusloomele. Kuid siiski toetab üle 2/3 šotlastest Šoti parlamendi olemasolu. Uue parlamendi õiguspõhju on piiratud, kuna välis-, kaitse- ja majanduspoliitika jäävad Ühendatud Kuningriigi parlamendi pädevusse; parlamendi käsutuses olev eelarve on vaid 27 miljardit dollarit ning reguleerimisvaldkonnad on tervis, haridus, eluasemepoliitika, turism ja transport.

Los Angeles Times (2000) May 28.

vt ka Economist (2000) February 5, vol 354, no 8156, p 43.

Suurbritannia valitsus peatas 1998. a Suure Reede rahuleppe tulemusel loodud Põhja-liri assamblee tegevuse selle aasta veebruaris, kuna liri Vabariiklik Armeed keeldus relvadest loobumast vastavalt desarmeerimiskomisjoni ajagraafikule. 108-liikmeline assamblee oli võimul olnud vaid paar kuud ning oli esimeseks tõeliseks omavalitsusorganiks Põhja-lirimaal pärast 1972. aastat. Omavalitsusinstituutide õigused taastati mais, peale seda kui liri Vabariiklik Armeed nõustus “kasutuselt kõrvaldama” oma arsenali ning tegema koostööd rahvusvahelise desarmeerimiskomisjoniga. Assamblee ülesanded sarnanevad Šoti parlamendi omadele ning hõlmavad pea kõiki kohalikku elu puudutavaid küsimusi.

Maclean's (2000) February 21, vol. 113, no. 08, p 33–35.

Vt ka <http://www.postimees.ee/htbin/1art-a?/00/02/14/valised.htmXviies>

<http://www.postimees.ee/leht/00/02/12/valised.htm#neljas>

<http://www.postimees.ee/leht/00/05/10/valised.htm#viies>

Ukraina

Vaatamata sellele, et põhiseadusesse muudatuste tegemiseks oleks vaja kahe kolmandiku raadaliikmete toetust ning parlament oli varem vastu võtnud seaduse, mis keelab kõikvõimalikud referendumid parlamendi volituste ja õiguste üle, korraldati Ukrainas aprilli keskel rahvahääletus. President Leonid Kutšma poolt välja kuulutatud referendum, mille eesmärgiks oli kahandada märgatavalt Ülemraada rolli, leidis ka valijate heakskiidu. Enamus 81% hääleõiguslikest valijatest oli selgelt nelja esitatud küsimuse poolt. Seega on presidendil nüüdsest õigus saata laiali parlament, parlament muudetakse kahekojaliseks, Ülemraada liikmete arvu vähendatakse 450lt 300le ning kaotatakse Ülemraada saadikute puutumatus.

http://www.epl.ee/artikkel.php3?primary_id=85001&ID=3&grupp=2&kuupaev=2000-04-15

Vt ka <http://www.postimees.ee/leht/00/01/21/valised.htm#neljas>

<http://www.postimees.ee/leht/00/04/18/valised.htm#esimene>

Spiikri ümber tekkinud tülist alguse saanud Ukraina Ülemraada lõhenemine viis nõukogude aega taga igatsevate vasakpoolsete parlamendiliikmete näljastreigini. Veebruaris valis parlamendi paremtsentriline enamus endale uueks spiikriks Ivan Pljuštši, hoolimata sellest, et endise vasakpoolse spiikri Oleksander Tkatšenko juhitud 180liikmeline vähemus alustas parlamendihoones näljastreiki. Suurem osa saadikuid asus tööle Ukraina Majas ehk endises Lenini muuseumis. Ukraina justiitsministeerium tunnistas parlamendienamuse käitumise õiguspäraseks, kuigi põhiseaduse kohaselt tohib seadusi vastu võtta ainult Ülemraada hoones ja ka riigipitsat asub endise spiikri Tkatšenko käes.

<http://www.postimees.ee/leht/00/02/03/valised.htm#teine>

Valgevene

President Aleksandr Lukašenko poolt ametisse nimetatud Valgevene nukuparlament võttis veebruari alguses vastu uue valimiseaduse, mis on vastuolus OSCE tippkohtumisel võetud kohustusega valmistada ette 2000. aasta sügisel toimuvad parlamendivalimised kooskõlastatult OSCE ja opositsiooniga.

<http://www.postimees.ee/leht/00/02/16/valised.htm#kuues>